

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ

Висвітлено характерні особливості розмовної письмової мови інтернет-комунікації. Проаналізовано використання специфічної лексики у текстах блогу, синхронних конференцій. Окреслено особливості функціонування публіцистичного стилю в мережі Інтернет.

Ключові слова: інтернет-комунікація, лінгвостилістичні особливості, жанр, гіпертекст.

Створення мережі Інтернет у 1969 р. з метою обміну інформацією між Каліфорнійським університетом у Лос-Анджелесі, університетами Санта Барбери, Юти та Стенфордським дослідницьким інститутом у США призвело до виникнення у ХХІ ст. глобального інформаційного середовища та появи нової форми міжособистісного спілкування – інтернет-комунікації. Нині Інтернет – це не лише можливість користування електронною поштою та інформаційними ресурсами мережі, а й можливість обмінюватися думками в електронних журналах – *блогах*, організовувати політичні дебати, публікувати статті для онлайн енциклопедії – *Wikipedia*, купувати та продавати різноманітні речі (одяг, фільми, предмети домашнього вжитку). Останні феномени соціальних мереж – *My Space*, *Facebook*, *YouTube* привертають увагу мільйонів людей усього світу, які стають їх активними учасниками.

Саме тому проблема інтернет-комунікації у сучасному інформаційному кіберпросторі стала предметом дослідження не лише лінгвістів, а й соціологів, психологів, культурологів. В умовах широкого впровадження інтернет-технологій у різноманітні сфери життєдіяльності людей увагу вчених здебільшого зосереджено на різних аспектах інформаційно-комунікативного процесу. Дослідниками розглянуто структурно-змістові та функціонально-технічні характеристики веб-сайтів, комп'ютерних конференцій (О. Галічкіна, С. Данилюк, А. Коломієць), соціолінгвістичні (О. Горошко, Д. Кристал, С. Геррінг, К. Серлоу) та когнітивно-прагматичні аспекти інтернет-комунікації (А. Компанцева, О. Малая).

Однак подальшого дослідження потребує система мови інтернет-спілкування, що динамічно розвивається нині паралельно із розвитком високих технологій. Інтернет-мережа виступає своєрідною мовною лабораторією, в якій виникають нові лексеми на позначення предметів, явищ і процесів взаємодії між людиною і машиною (комп'ютером), які ще не зафіксовані словниками.

Актуальність аналізу характерних лінгвістичних та стилістичних рис інтернет-дискурсу нині зумовлена зростаючою кількістю нових жанрових утворень електронної мережі, що слугують засобом не лише міжособистісного спілкування, а й починають використовуватись у політичній, діловій, корпоративній, юридичній сферах комунікації і впливають на мовлення користувачів.

Отже, метою нашого дослідження є визначення та аналіз лінгвостилістичних особливостей інтернет-комунікації на матеріалі електронних сторінок текстової інформації.

В англомовній науковій літературі для визначення інтернет-мови вживають різні терміни: *e-language*, *netlingo*, *e-talk*, *geekspeak*, *netspeak*, *weblish*, а комунікативне середовище її використання називають комп'ютерно-опосередкованою комунікацією (*Computer Mediated Communication*).

Вітчизняними вченими термін “електронна комунікація” трактується як комунікативна взаємодія, опосередкована електронним каналом, тоді як інтернет-комунікація – вербальна та невербальна взаємодія комунікантів у мережі Інтернет [1, с. 7].

Означена форма комунікації суттєво відрізняється від традиційної, визначається розвитком інформаційних технологій і характеризується складною жанровою системою, що складається з гіпержанрів (сайт, блог, соціальна мережа, електронна бібліотека) і жанрів (електронний лист, форум, чат, рекламний банер, пост, коментар) [1, с. 4]. При виокремленні жанрів інтернет-комунікації, окрім технологічного чинника, важливими є ще такі, як: часовий (синхронність, асинхронність комунікації), регламентованість (наявність або відсутність жорстких вимог до оформлення комунікації), характер адресата (індивідуальний, колективний). Мовленнєві жанри у комунікації виконують роль системотворчих чинників, оскільки вони є засобом не лише сприймання, а й творення дискурсу, безпосередньо впливають на організацію і формалізацію соціальної взаємодії [2, с. 64]. Варто зазначити, що в електронній комунікації межі між жанрами є більш розмиті й рухливі, ніж у реальній комунікації. Це пояснюється незавершеністю формування жанрової системи інтернет-комунікації та стрімким розвитком високих технологій, що приводить до створення нових форм інтеракції в мережі та зникнення інших.

На сучасному етапі розвитку лінгвістики точаться суперечки щодо статусу мови електронної комунікації, яка характеризується адаптацією засобів розмовної мови (інтонація, тон) до засобів писемної мови (шрифт, колір, графічні символи). Дослідники сходяться у поглядах на форму вираження мови – це писемний текст, “що може мати додаткові кваліфікувальні ознаки форми візуального та аудіовізуального характеру” [3, с. 194]. Такий текст у сучасній лінгвістиці називають креолізованим. Електронні тексти виявляють динамічність, постійну мінливість мовної картини світу, мають яскраво виражений презентативний характер.

Однак існує ще низка особливостей, що відрізняють письмову мову від мови Інтернет-мережі. Письмова мова завжди ретельно продумана, перевірена й виправлена. В електронній мережі правила письмової мови доволі часто порушуються. Особливо це стосується чатів, форумів, коментарів, тобто тих ситуацій, що потребують швидкого комунікативного реагування.

Американський лінгвіст Д. Кристал (D. Crystal), описуючи мову Інтернет-спілкування, пропонує таку формулу: “усна форма мови + письмова форма мови + ознаки, опосередковані комп’ютером” [4, с. 33].

Характерною рисою інтернет-комунікації є гіпертекстуальність, тобто можливість за допомогою гіперпосилань встановлювати миттєвий зв’язок між асоціативно залежними текстами, що знаходяться на різних сайтах мережі. Таким чином, формується гіпертекст, що об’єднує в собі мільйони документів глобальної комунікативної мережі. З одного боку, гіпертекст полегшує читачеві пошук і сприймання інформації, з другого – робить текст складнішим і завдяки великій кількості гіперпосилань може вивести реципієнта в інші когнітивні сфери, що не стосуються тематики інформаційного повідомлення.

Мовленнєва поведінка учасників інтернет-комунікації визначається певними правилами мережевого етикету (*netiquette*), що передбачає використання жаргонної лексики, великої кількості аббревіатур та скорочень, поблажливості до помилок, використання “смайлів” (від англ. *smiley* – піктограма, що виражає емоцію), які сприяють конкретизації смислу повідомлення, надають йому емоційно-експресивне забарвлення. Емотикони, або “смайли”, виконують функцію компенсації елементів паралінгвального спілкування. За їх допомогою виражають радість, сум, здивування. Тракткування такого графічного елемента не є проблематичним і знаходить своє використання у різних типах неформального спілкування різними мовами. Наприклад:

:-) – щастя; :-o – здивування;
:-D – сміх; :’(– крик.

Одним із чинників виникнення специфічної інтернет-мови є анонімність суб’єктів. Доволі часто комуніканти, які спілкуються в режимі онлайн, один про одного нічого не знають. Відповідно зникають бар’єри, що існують під час реального живого спілкування, нівелюються етикетні формули та норми літературної мови.

В англомовних текстах мережі Інтернет можна виокремити дві групи жаргонної лексики: комп’ютерний інтернет-жаргон (*userpic* – аватар користувача, *ljcommunity* – співтовариство в *livejournal*, *flamer* – флеймер, людина, яка посилає повідомлення з метою образити адресата, *aka* – *also known as* – також відомий як) та молодіжний Інтернет-жаргон (*for sho* – *for sure* – точно, без сумніву, *rents* – *parents* – батьки, *beast* – класний).

Інтернет-жаргон свідчить про належність Інтернет-користувачів до окремої субкультури, закритої для інших, які проявляють певні лінгвокреативні здібності у його творенні. Варто зазначити, що активні словотворчі процеси характерні лексичному рівневі інтернет-текстів у цілому.

Особливість мовленнєвого спілкування учасників у мережі Інтернет полягає у використанні не лише інтернет-жаргону, а і в поєднанні лексичних одиниць, що належать до різних стилів і реєстрів мовлення, відповідно до прагматичних настанов і цілей спілкування [5, с. 15].

Так, тексти блогу представлені текстами постів, які є підготовленими авторськими повідомленнями та текстами коментарів різноманітних авторів. Тексти постів характеризуються інформативністю, точністю, експресивністю, тоді як основними комунікативними характеристиками текстів коментарів є стислість та емоційність. Відповідно до текстів блогу та специфіки поданої інформації доволі часто можна сформулювати соціокультурний та мовний портрет того чи іншого автора.

З-поміж лінгвостилістичних особливостей текстів постів можна виокремити такі: вживання великої кількості неологізмів (*applet*, *weblog*, *webcast*, *webmaster*); імперативних та інфінітивних конструкцій (*Make sure your feet rest firmly on the floor*; *To make backup copies and transport files*, *buy lomega portable hard drive*; *To know more about it, check a video below*); інтернет-специфічної термінології (*gadget*, *cluster*, *hypertext links*, *feedback channels*, *spamming*, *to log on*); особових займенників першої і другої особи, що створює враження належності користувачів до окремої субкультури, єдиного цілого, а також використання метафор, метонімії, евфемізмів (*The new killer apps are interactive, transaction intensive and let us do business in more meaningful ways.* – *Нові застосування класу “загарбник ринку” – інтерактивні, орієнтовані на оброблення транзакцій і дозволяють ефективніше вести бізнес.*)

Тексти коментарів зазвичай характеризуються використанням наказового способу дієслова, розмовних та жаргонних лексичних одиниць, окличних речень та емпатичних кон-

струкцій, а відповідно, і набагато більшою кількістю помилок, ніж у текстах постів. Це пов'язано з бажанням комунікантів наблизитися до рівня розмовного мовлення.

Наприклад:

Oh ok I gotcha now! (Oh, ok, I got you now).

Whatcha drinking there? (What are you drinking there?)

Під час привітання, прощання, вираження згоди чи незгоди відбувається графічна фіксація усномовленневих варіантів відповідних реплік: *yeab right (Yes, right)*, *beya Jonny (Hey you, Johnny)*, *nite all (Good night, all!)*.

Також спостерігаємо достатньо частотне використання у текстах коментарів аббревіатур (*ASAP – as soon as possible; BTW – by the way; IMO – in my opinion, IC – I see, LOL – laughing out loud*).

Електронна комунікація під час синхронних конференцій (чатів) є найбільш наближеною до реального мовлення, тому для неї характерні так звані “пусті розмови” (*small talks*). Будь-хто може взяти участь у чатлайнових кімнатах (*chat rooms*) в обговоренні теми, що представляє взаємний інтерес. Коли дискусія у чаті загострюється, відбуваються флеймові атаки – вербальна агресія, що містить образу, гостру критику. Учасникам чатів бажано уникати виділеного шрифту і великих літер, оскільки вони зазвичай означають крик чи агресію. Синхронна конференція передбачає ефективне спілкування з одним чи декількома учасниками одночасно, що і зумовлює лаконізм повідомлень, використання великої кількості скорочень, ігнорування орфографії.

Підпорядкування законам економії часу пояснює відсутність лінійності в інтернет-комунікації. Через величезний обсяг адресованої інформації, а також синхронність при одночасному передаванні чи прийманні інформації втрачається діалогічний (полілогічний) порядок чергування повідомлень, тобто втрачається їх лінійна послідовність.

Прикладом функціонування художнього стилю в мережі Інтернет є електронна бібліотека (студентська, наукова, юридична), тобто електронний ресурс, орієнтований на певний прошарок читачів, які розрізняються за віком, фахом, соціальним статусом тощо. Також існує потужна електронна бібліотека художніх творів. Однак і в текстах електронних бібліотек, що представляють наукові, художні твори, трапляються помилки, оскільки значну частину електронних бібліотек формують скануванням паперових носіїв інформації.

Нині для мережі Інтернет характерним є і різновид публіцистичного стилю. Частина інтернет-простору – це своєрідний засіб масової інформації, який представлений створюваними професійними журналістами газетами, журналами, інформаційними агентствами. Відповідно до середовища функціонування тексти статей електронних видань набирають ознак, характерних для текстів мережі, – недотримання норм, використання специфічної лексики, графічних символів. Причиною порушення норм доволі часто є технічні вади при підготованні інформації. В інформаційних матеріалах – інтерв'ю, новинах, репортажах – наявність лексичних, граматичних, орфографічних помилок є доволі звичним явищем. У періодичних виданнях помилок зазвичай менше.

Отже, глобальна мережа Інтернет нині є тим середовищем, у якому виникає характерне новоутворення сучасної доби, так звана *письмова розмовна мова* електронної комунікації, яка ґрунтується на літературній письмовій мові і характеризується активним використанням елементів неформального розмовного мовлення та графічних символів. Характерними рисами інтернет-дискурсу як функціонального різновиду діалогічного і монологічного мовлення є нелінійність і відкритість, відсутність часових і просторових меж, існування у складній жанровій системі, специфічна лексика.

Результати дослідження можуть бути використані у процесі проведення навчальних занять для студентів факультету комп'ютерних інформаційних технологій, а також для написання підручників і посібників та укладання словників для студентів та фахівців з інформаційних технологій.

Література

1. Землякова О. О. Лінгвістичні характеристики жанру англомовного корпоративного блогу : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / О. О. Землякова. — Харків, 2010. — 20 с.
2. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної генології: навчальний посібник. / Ф. С. Бацевич. — К. : Видавничий центр “Академія”, 2006. — 248 с.
3. Карпа І. Б. Мова та Інтернет: Функціональні характеристики та ефективність інтерактивної комунікації / І. Б. Карпа // Мова і культура. — К., 2009. — Вип. 11. — Т. VII (119). — С. 192–200.
4. Crystal D. Language and the Internet / D. Crystal. — 2-d edition. — Cambridge : Cambridge University Press, 2006. — 318 p.
5. Галичкина Е. Н. Специфика компьютерного дискурса английского и русского языков (на материале жанра компьютерных конференций) : автореф. дисс. соиск. канд. филол. наук. : 10.02.20 / Е. Н. Галичкина. — Волгоград, 2001. — 19 с.

Basic features of spoken written language of Internet communication have been highlighted. Specific vocabulary of blogs and chat has been analyzed. Journalistic stylistic features of Internet communication have been outlined.

Key words: *Internet communication, linguistic and stylistic features, genre, hypertext.*